

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

На правах рукопису

ВІТЮК АННА ВАЛЕРІЇВНА

УДК 631.164.23

**РОЗВИТОК ПРОЦЕСІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИВАННЯ
ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі менеджменту, маркетингу та економіки Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Карачина Наталія Петрівна,
Вінницький національний технічний університет,
професор кафедри менеджменту,
маркетингу та економіки

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НАН України
Войнаренко Михайло Петрович,
Хмельницький національний університет,
перший проректор,
проректор з науково-педагогічної
та наукової роботи

кандидат економічних наук, доцент
Скибінський Олександр Станіславович,
Національний університет «Львівська політехніка»,
доцент кафедри менеджменту
і міжнародного підприємництва

Захист відбудеться «06» жовтня 2017 р. о 15:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.052.03 у Національному університеті «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12, IV навчальний корпус, ауд. 209–А).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» (79013, м. Львів, вул. Професорська, 1).

Автореферат розісланий «05» вересня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради, к.е.н., доц.

А.С. Завербний

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Становлення економіки України та адаптація її до світового економічного простору потребує нових підходів до оптимізації процесів інвестування, формування, надходження та використання інвестиційних ресурсів тощо. Традиційно зазначені питання залишаються актуальними для базових галузей вітчизняної промисловості, до яких належить і сільськогосподарське машинобудування. Натомість підприємства сільськогосподарського машинобудування перебувають переважно у стані тривалої стагнації, у т.ч. через недостатність капіталізації для реалізації можливих інвестиційних проєктів, що має негативний системний характер для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва. Відтак, без оптимізації процесів забезпечення інвестування активізувати виробництво сільськогосподарської техніки неможливо, бо тільки вдосконалення процедурних складових спроможне забезпечити належне та достатнє інвестування розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування України. В цих умовах необхідним представляється відновлення техніко-технологічного потенціалу підприємств сільськогосподарського машинобудування, їхня модернізація та забезпечення прискореного розвитку, що потребує наукового обґрунтування ефективного інвестиційного процесу. З огляду на вищезазначене, актуалізується необхідність розроблення теоретичних і прикладних положень щодо удосконалення та розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Проблеми розвитку процесів забезпечення інвестиційної діяльності традиційно знаходяться у центрі уваги економічної науки та отримали висвітлення у зарубіжній та вітчизняній економічній літературі. Значний внесок в теорію інвестування зробили такі відомі закордонні вчені-економісти, як Дж. Кейнс, Дж. Кендрік, М. Марковіць, П. Массе, М. Мілер, Ф. Модільяні, В. Нордгауз, П. Самюелсон, Д. Хайман та ін. Активний інтерес до розвитку інвестування обумовив значну кількість вітчизняних наукових праць з цього питання. Проблеми визначення сутності інвестування та особливостей його здійснення отримали висвітлення такими вітчизняними науковцями: Л. Борщ, М. Войнаренко, М. Денисенко, В. Козик, Є. Крикавський, О. Кузьмін, О. Мельник, А. Пересада, Ю. Пінчук, Ж. Поплавська, І. Скворцов, О. Скибінський, В. Федоренко, Б. Щукін та ін.

Безпосередньо проблематика розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування активно досліджувалася такими вітчизняними економістами: Л. Артеменко, Я. Білоусько, Н. Біляк, М. Бондарчук, О. Болтянський, О. Гривківською, О. Доброзоровим, В. Іванишиним, Н. Карачиною, О. Козаченком, Д. Кондратюком, П. Коренюком, В. Кравчуком, Л. Малютою, Л. Мулярчуком, В. Нехай, О. Павловою, В. Петровим, Г. Підлісецьким, Н. Подольчаком, О. Селезньовою, В. Скоциком, О. Собкевич, А. Фатенок-Ткачук, Н. Хаухою, І. Ховрахом тощо.

Проте, незважаючи на численні дослідження, невирішеними залишаються питання удосконалення процесів забезпечення інвестування підприємств на основі спрощення процедур і процесів надходження інвестиційних ресурсів у поєднанні із розробкою ефективних механізмів активізації інвестиційного розвитку підприємств. У доробках вчених невирішеною залишається проблема розроблення моделі

оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності. Також потребують удосконалення типологія проблем застосування методів фінансування залучення інвестицій для підприємств, процес інституційного забезпечення та модель фінансового забезпечення інвестування підприємств. Необхідність розв'язання цих проблем і вищеокреслена актуальність зумовлюють вибір теми дисертації, її мети та завдань.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалась згідно з планом науково-дослідних робіт Вінницького національного технічного університету в межах таких госпдоговірних тем: «Розробка рекомендацій із детінізації та стимулювання соціально-економічного розвитку (на прикладі підприємств та організацій Вінницької області)» (номер державної реєстрації 0112U008503, термін виконання 2012-2013рр.), у межах якої дисертантом розроблено комплекс теоретичних і прикладних основ управління підприємством на основі реалізації інвестування та сформовано засоби реагування на перешкоди в процесі інвестування, «Моделювання неспостережуваних економічних процесів при визначенні впливу агрохолдингів на стан аграрного соціуму» (номер державної реєстрації 0115U007013, термін виконання 2015-2016рр.), де автором розроблено методологію дослідження інвестиційного процесу за критерієм доцільності та ефективності, а також відповідну методику і її прикладне обґрунтування та «Удосконалення ринкового середовища на постреформенному етапі розвитку аграрного соціуму України» (номер державної реєстрації 0116U000959, термін виконання 2016- 2017рр.), в межах якої автором розроблено механізм мікрофінансового забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування України (довідка №15–5 від 16.01.2017 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретичних засад та наукове обґрунтування розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування, які створюють умови для формування інвестиційних ресурсів та розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування.

У відповідності до поставленої мети було визначено такі завдання:

- розвинути понятійно-термінологічний апарат у сфері інвестування та виявити взаємозв'язок між категоріями: «інвестування» – «інвестиційна діяльність» – «інвестиційний процес» – «процес забезпечення інвестування»;
- розробити концептуальний підхід до формування та розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування;
- розвинути типологію проблем застосування методів фінансування залучення інвестицій для підприємств;
- розробити метод оцінювання доцільності та ефективності інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування;
- удосконалити інституційне забезпечення інвестування підприємств;
- розробити модель фінансового забезпечення інвестування підприємств.

Об'єкт дослідження – процеси забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні та організаційно-економічні положення з розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Методи дослідження. Досягнення поставленої мети зумовило застосування відповідної системи загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: систематизації та узагальнення (для розкриття сутності і змісту базових категорій – підр. 1.1, 1.2, 1.3); аналізу та синтезу (для дослідження фінансового стану підприємств – підр. 2.2., 2.3, 2.4); історичний аналіз (для дослідження трансформації умов господарювання та факторів впливу на інвестування підприємств – підр. 2.3); статистичний (для дослідження інвестиційних процесів підприємств сільськогосподарського машинобудування – підр. 2.1, 2.2); аналогії (для вивчення зарубіжного досвіду нормативно-правового та економічного механізмів регулювання інвестування – підр. 1.2); порівняння (для зіставлення фактичних даних звітного і базисного років при оцінюванні тенденцій розвитку сільськогосподарського машинобудування – підр. 2.2, 2.3); графічний (для наочного подання теоретичного, методичного і прикладного матеріалу дисертації – підр. 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3); нормативний (в аналізуванні та оцінюванні фінансових відносних показників – підр. 2.2); рядів динаміки (для характеристики зміни показників у часі – підр. 2.1, 2.2, 2.3, 2.4); групування (для виділення із сукупності досліджуваних підприємств однорідних груп з суттєвими ознаками – підр. 2.1, 2.2, 2.3, 2.4); структурно-функціональний (для розробки заходів щодо вдосконалення низки важелів існуючого механізму інвестування – підр. 3.1, 3.2, 3.3); середніх та відносних величин (для узагальнення кількісної характеристики фінансового стану підприємств – підр. 2.2, 2.3, 2.4); методів експертних оцінок (для визначення перспектив розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування – підр. 3.1); економетричний (для побудови економетричних моделей фінансового забезпечення інвестування підприємств – підр. 3.3).

Інформаційною базою дослідження слугували Закони України, Укази Президента України, законодавчі та нормативно-правові акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, матеріали Державного комітету статистики України та Головного управління статистики у Вінницькій обл., дані міжнародної статистичної звітності, фінансова звітність підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінниччини, монографії та науково-аналітичні статті вітчизняних і зарубіжних учених з проблем інвестування, а також дані статистичного, бухгалтерського, оперативного, управлінського обліку підприємств сільськогосподарського машинобудування, результати опитувань та інтерв'ювання економічних суб'єктів, публікації у засобах масової інформації, спостереження, електронні бази даних і знань, інформаційні ресурси мережі Internet.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в подальшому розвитку процесів інвестування з урахуванням особливостей об'єктів дослідження. В дисертації розроблено комплекс теоретичних, методологічних та практичних заходів щодо розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування. Наукова новизна отриманих результатів полягає у такому:

вперше розроблено:

- комбінований підхід до спрощення процедури надходження інвестиційних ресурсів, який передбачає інтегрування позитивного зарубіжного досвіду із одночасним вдосконаленням вітчизняних законодавчих положень та полягає у посиленні використання інформаційних технологій у реєстрації інвестицій, максимальному спрощенні дозвільних процедур та виключенні суб'єктивного фактора, що сприятиме активізації інвестиційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування;

удосконалено:

- понятійно-термінологічний апарат інвестиційного менеджменту, що сприяло уточненню та диференційованому відокремленню таких категорій, як «інвестування», «інвестиційний процес» та «інвестиційна діяльність» в широкому спектрі економічних відносин та на їх підставі ідентифіковано зміст поняття «процес забезпечення інвестування»;

- типологію проблем застосування методів фінансування залучення інвестицій для підприємств, яка, на відміну від існуючих, спрямована на виявлення та подолання проблем у залученні інвестицій та документальному оформленні інвестування в розрізі процесів забезпечення інвестування;

набули подальшого розвитку:

- метод оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування, який, на відміну від традиційних підходів, дозволяє визначити економічну ефективність інвестування в розрізі виробничої та іншої операційної діяльності підприємства і враховує при цьому галузеві особливості;

- процес інституційного забезпечення інвестування підприємств, який, на противагу існуючим, враховує характеристики об'єктів інвестування в умовах інституційно-управлінських змін;

- модель фінансового забезпечення інвестування підприємств що, на відміну від відомих, сформована на основі найбільш важливих чинників впливу на процеси фінансування та реалізації інвестицій і враховує мікроекономічні характеристики об'єкта інвестування, інтереси інвесторів і макроекономічні умови залучення інвестицій.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати правомірно розглядати як внесок у розвиток сучасної теорії інвестування. Сформульовані та обґрунтовані у дисертації наукові положення і практичні рекомендації є базисом для вирішення низки теоретичних та практичних проблем інвестування на підприємствах будь-якої промисловості. Використання результатів дослідження дозволяє отримати достовірну якісну інформацію про реальні можливості забезпечення ефективності процесу інвестування на підприємствах сільськогосподарського машинобудування на підставі удосконалення прикладних засад щодо активізації інвестування з огляду використання зарубіжного досвіду в контексті українського законодавства.

Загалом же практичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що наукове висвітлення інвестування було здійснено через призму його практичного

втілення, що дозволило забезпечити розвиток процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування. Методичні результати та рекомендації дисертації використані в розробці перспективних планів розвитку на підприємствах ПАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»» (довідка №87/23 від 16.01.2015 р.), ТОВ «Міжрайагротехсервіс» довідка №11 від 17.09.2015 р.) та Вінницького регіонального об'єднання захисту підприємництва (довідка №282 від 24.09.2015 р.).

Основні положення та результати дисертаційної роботи впроваджені у навчальний процес Вінницького національного технічного університету та застосовуються під час викладання дисциплін «Державне та регіональне управління», «Ділове адміністрування», «Основи менеджменту» та «Планування та економічне прогнозування» (для студентів напряму підготовки «Менеджмент») (акт впровадження від 10.10.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Всі наукові результати, що виносяться на захист, отримані автором самостійно. Відображені у дисертації ідеї та розробки належать особисто автору і є його внеском у розвиток теорії та практики інвестування. Наукові праці, опубліковані за результатами дисертаційного дослідження, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження увійшли до щорічних наукових звітів автора як аспіранта. Дисертація обговорена і схвалена на розширеному міжкафедральному науковому семінарі факультету менеджменту ВНТУ (2015 р.). Основні положення, результати та висновки дисертаційної роботи доповідалися на таких міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях: XLVIII, XLIV, L Науково-технічних конференціях Вінницького національного технічного університету (м. Вінниця, 2013–2015 рр., «Теорія та практика трансформаційних перетворень в економіці, політиці та культурі» (м. Вінниця, 14 квітня 2011 р.), «Формування ефективних фінансових механізмів державного управління економікою країни: теорія і практика» (м. Донецьк, 14–16 листопада 2013 р.), «Актуальні проблеми економіки України: тенденції, ризики, стимули» (м. Дніпропетровськ, 8-9 листопада 2013 р.), «Тіньова економіка: генезис, джерела розвитку, перспективи подолання та цивілізованої інтеграції» (м. Вінниця, 23–24 травня 2013 р.), «Інвестиційні та інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів» (м. Одеса, 6–7 грудня 2013 р.), «Теоретико-методологічні засади ефективного розвитку аграрного виробництва» (м. Харків, 24–25 квітня 2014 р.), «Поведінкові засади розвитку підприємств в контексті менеджменту: генезис і перспективи» (м. Вінниця, 22–23 травня 2014 р.), «Маркетинг та логістика в системі менеджменту» (м. Львів, 6–8 листопада 2014 р.).

Публікації. За темою дисертаційної роботи опубліковано 25 наукових праць, серед них: 15 статей у наукових фахових виданнях України (з яких 1 публікація включена до міжнародних наукометричних баз даних), 10 тез доповідей за результатами участі у конференціях. Загальний обсяг публікацій становить 9,97 друк. арк., з яких особисто автору належить 6,88 друк. арк.

Структура і обсяг дисертаційної роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Основний

зміст роботи викладено на 199 сторінках тексту. Робота містить 16 таблиць, 30 рисунків, 21 додаток і список використаних джерел із 273 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи; сформульовано мету та завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; викладено наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, вказано особистий внесок здобувача та наведено дані про апробацію результатів дослідження і публікації.

У **першому розділі** «Теоретичні та прикладні засади формування і розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств» уточнено зміст та поняття категорій «інвестування», «інвестиційний процес», «інвестиційна діяльність» та розкрито сутність термінів «процес забезпечення» та «процес забезпечення інвестування», визначено заходи спрямовані на спрощення процедур та процесів інвестування; ідентифіковано і розвинуто типологію проблем застосування методів фінансування залучення інвестицій для підприємств.

Проведені дослідження виявили суттєві відмінності у дефініціях категорій «інвестиційний процес», «інвестування» та «інвестиційна діяльність», трактування яких в економічній літературі залишається різноплановим (рис. 1).

Рис. 1. Термінологічний взаємозв'язок категорій «інвестиційна діяльність», «інвестування», «інвестиційний процес» в контексті суб'єктів господарювання
Примітка: розроблено автором

Визначено, що інвестування є способом вкладення ресурсів – одноразове надходження чи періодичне, тобто увага зосереджується здебільшого на фінансовій стороні, в той час як інвестиційний процес передбачає детальний комплекс взаємопослідовних дій, що відображає прикладну сторону освоєння тих ресурсів, які надійшли в процесі інвестування. Відносно категорії «інвестиційна діяльність», то слід відзначити високий ступінь її узагальнення, що водночас інтегрує в собі як фінансові, прикладні аспекти вкладення ресурсів, так і сукупність передінвестиційних робіт та робіт, необхідних після введення в експлуатацію об'єкта інвестування. Втім, доцільно підкреслити спільну спрямованість категорій на зростання капіталу. Водночас, необхідно відзначити, що основне розмежування досліджуваних категорій полягає в тому, що інвестування розглядається з позиції, якщо підприємство – об'єкт інвестиційних ресурсів, а інвестиційна діяльність і інвестиційний процес – підприємство – суб'єкт інвестиційних ресурсів.

Результати аналізування практичного становлення інтелектуального апарату реалізації інвестицій були узагальнені автором у вигляді визначення сутності понять «процес забезпечення» та «процес забезпечення інвестування». Авторська позиція щодо визначення сутності категорії «процес забезпечення» полягає у її трактуванні як сукупності заходів, умов, засобів чи методів, що спрямовані на створення, вдосконалення або підтримання розвитку.

Встановлено, що категорію «процес забезпечення інвестування» доцільно розглядати як сукупність заходів, умов, засобів чи методів, що спрямовані на створення, вдосконалення або активізацію залучення інвестицій. На підставі проведеного наукового пошуку запропоновано класифікацію процесів забезпечення інвестування підприємств (рис. 2).

З метою визначення змісту прикладного освоєння інвестицій розкрито процеси та процедури інвестування. Провівши ґрунтовне дослідження сутності процесу інвестування відмітимо, що процес інвестування є узагальненою характеристикою, що передбачає виконання великої кількості процедур. Варто зазначити, що успішне функціонування інвестиційного середовища економіки вимагає ефективних процедур документальної реалізації інвестицій. В залежності від джерела надходження інвестиційних ресурсів та форми інвестування процедура оформлення документів, необхідних для інвестування буде суттєво відрізнятися, однак процес законодавчого закріплення договору є обов'язковим для усіх інвестиційних операцій. Визначено, що існує залежність між формою інвестування та процедурами, які має пройти інвестор для правового закріплення своїх інвестицій. Таким чином, відокремлено процедури оформлення інвестицій у залежності від форми інвестування – інвестиції в створення нового підприємства та внесення інвестицій до вже існуючого.

Аналізування літературних джерел за проблемою і вивчення вітчизняної та закордонної практики інвестування підприємств дало змогу визначити заходи щодо спрощення процедури інвестування. Відтак, інтегрування основних елементів зарубіжного досвіду вдосконалення процедури реєстрації нового підприємства до українських умов спрямовано на використання таких напрямів роботи: підвищення використання інформаційних технологій у реєстрації бізнесу; максимальне

Рис. 2. Класифікація процесів забезпечення інвестування підприємств

Примітка: *сформовано автором*

спрощення дозвільних процедур; виключення людського фактора при реєстрації підприємств.

Реалізація системи запропонованих заходів обумовила внесення сукупності змін до законодавчих актів, як правової основи діяльності, а саме до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», які відображені у дисертаційній роботі.

У роботі розкрито процедуру внесення інвестицій до існуючого підприємства, узагальнено методи залучення інвестицій для підприємств: фінансування з бюджетів, банківське кредитування і застосування лізингу та ідентифіковано і розвинуто типологію проблем, які їх супроводжують, що і визначає усю множину реєстраційних процедур документального закріплення інвестицій. Доцільно відзначити, що виявлення факторів впливу на процеси та процедури реалізації інвестування забезпечує уникнення проблем у залученні інвестицій та документальному оформленні інвестування. Кожен варіант надходження інвестиційних ресурсів, їх належне оформлення вимагає певного часового проміжку та послідовності дій. Виходячи з вищенаведеного, відзначаємо, що інвестування є послідовним процесом, початковим етапом якого є впорядкування правового поля діяльності у вигляді забезпечення дотримання процедури оформлення усіх нормативних та дозвільних документів.

У другому розділі «Аналізування стану інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування» охарактеризовано проблеми та тенденції розвитку, що впливають на інвестування підприємств

сільськогосподарського машинобудування; розроблено метод оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування; проведено оцінювання ефективності інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування. Аналітичне дослідження діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування засвідчило, що попри існування низки перешкод у роботі вони продовжують функціонувати у відповідних до своїх можливостей напрямках – виробництва, надання сервісних та ремонтних послуг, створення спільних підприємств або надання майна в оренду. Вирішити сукупність зазначених проблем у галузі може зважений підхід до диверсифікації виробництва, зокрема пошук найдоцільніших напрямів його розвитку.

Розроблено методичний підхід до оцінювання доцільності (критерієм доцільності є загальна ефективність господарської діяльності підприємства та позитивний фінансовий стан) та ефективності (критерієм ефективності є рентабельність відповідного напрямку діяльності та позитивна динаміка її зміни) інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування, який характеризується чіткістю і наочністю (рис. 3).

Моніторинг зміни кожної зі складових методичного підходу дає можливість в разі зміни фінансового стану визначати проблемні напрямки, а в разі нормального функціонування забезпечити потенційного інвестора інформацією про можливості зростання на основі результатів діяльності. Запропонований метод щодо оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування був сформований в розрізі напрямів вкладання ресурсів для бажаного їх зростання із певним узгодженням відповідно до особливостей роботи підприємства. З метою спрощення використання розробленого методу проведено автоматизацію процесу оцінювання доцільності та ефективності інвестування підприємств за рахунок створеної автором комп'ютерної програми на основі використання програмного продукту Wonderful Song, що виконаний в об'єктно-орієнтованій мові програмування С#. Зручність від впровадження програмного продукту полягає лише у необхідності введення основних даних фінансової звітності підприємства, на основі якої програма згенерує відповідь про доцільність інвестування та при її виявленні визначить ефективний напрям інвестування.

Внаслідок оцінювання доцільності інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінниччини було встановлено, що серед досліджуваних 14 підприємств у 2007 році було доцільно інвестувати лише у ПАТ «Хмільниксільмаш», ПрАТ «Вінницький дослідний завод», ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод», ПрАТ «Ладизинський ремонтно-механічний завод», ПАТ «Барський машинобудівний завод», ПАТ «Брацлав», ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»». З огляду на виявлені дестабілізуючі чинники у вигляді зменшення попиту на продукцію та скорочення виробничої діяльності, кількість підприємств, в які доцільно інвестувати, протягом 2007-2015 рр. скоротилася до чотирьох, це ПрАТ «Вінницький дослідний завод»,

I блок – Оцінювання доцільності інвестування підприємств

1 Етап: Розрахунок показників:

а) ефективності господарської діяльності

Показник	Формула
Рентабельність діяльності, %	$R_d = \frac{ЧП}{ЧД} \cdot 100\%$ де ЧП – чистий прибуток; ЧД – чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг
Рентабельність витрат, %	$R_v = \frac{ЧП}{С_{рп}} \cdot 100\%$ де $C_{рп}$ – собівартість реалізованої продукції
Рентабельність активів, %	$R_a = \frac{ЧП}{A} \cdot 100\%$ де А – активи підприємства
Рентабельність власного капіталу, %	$R_{вк} = \frac{ЧП}{ВК} \cdot 100\%$ де ВК – власний капітал
Рентабельність оборотного капіталу, %	$R_{поз} = \frac{ЧП}{ОК} \cdot 100\%$ де ОК – оборотний капітал
Рентабельність основних засобів, %	$R_{оз} = \frac{ЧП}{ПВ\ ОЗ} \cdot 100\%$ де ПВ ОЗ – первісна вартість основних засобів

б) фінансового стану

Показник	Формула
Коефіцієнт поточної ліквідності	$K_{пл} = \frac{ОК}{ПЗ} \cdot 100\%$ де ПЗ – поточні зобов'язання
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{ал} = \frac{ГК}{ПЗ} \cdot 100\%$ де ГК – грошові кошти
Частка чистого оборотного капіталу в поточних активах, %	$K_{ока} = \frac{ОА - ПЗ}{ОА} \cdot 100\%$
Частка власного капіталу у пасиві балансу, %	$K_{вк} = \frac{ВК}{Пасив\ балансу} \cdot 100\%$

2 Етап: Бальне оцінювання показників:

Показник / оцінка	Найвищий (2 бали)	Високий (1 бал)	Середній (0 балів)	Низький (-1 бал)	Вкрай низький (-2 бали)
Рентабельність діяльності	>20%	5-20%	0-5%	-20-0%	<-20%
Рентабельність витрат	>20%	5-20%	0-5%	-20-0%	<-20%
Рентабельність активів	>15%	5-15%	0-5%	-10-0%	<-10%
Рентабельність власного капіталу	>45%	15-45%	0-15%	-30-0%	<-30%
Рентабельність оборотного капіталу	>30%	10-30%	0-10%	-20-0%	<-20%
Рентабельність основних засобів	>20%	5-20%	0-5%	-20-0%	<-20%
Коефіцієнт поточної ліквідності	>1,3	1,15-1,3	1,0-1,15	0,9-1,0	<0,9
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,3	0,2-0,3	0,15-0,2	0,1-0,15	<0,1
Частка чистого оборотного капіталу в поточних активах	>22%	12-22%	0-12%	-11%-0%	<-11%
Частка власного капіталу у пасиві балансу	>50%	20-50%	10-20%	3-10%	<3%

3 Етап: Формування вагомих значень розрахованих показників

Показник	Вагове значення
Рентабельність діяльності	1,6
Рентабельність витрат	1,2
Рентабельність активів	1,2
Рентабельність власного капіталу	0,8
Рентабельність оборотного капіталу	0,4
Рентабельність основних засобів	0,8
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,0
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,6
Частка чистого оборотного капіталу в поточних активах	0,8
Частка власного капіталу у пасиві балансу	0,6

4 Етап: Визначення інтегрального показника оцінювання доцільності інвестування підприємства в цілому за рівнем інвестиційної привабливості:

$$K_{дінв} = \sum k_i \times p_i$$

де k_i - вага i -критерія;

p_i - рейтингове оцінювання i -критерію.

обслуговування:

Якщо $K_{дінв} < 1$

Недоцільно інвестувати

Якщо $K_{дінв} > 1$

Доцільно інвестувати

II блок – Вибір ефективного напрямку інвестування

1 Етап: Оцінювання ефективності інвестування у виробництво:

Показник	Формула
1. Рентабельність виробничої діяльності, %	$R_{вд} = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}} \cdot 100\%$
2. Рентабельність виробничих витрат, %	$R_{вв} = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Собівартість реалізованої продукції}} \cdot 100\%$
3. Коефіцієнт росту рентабельності виробничої діяльності	$Kp_{R_{вд}} = \frac{Kp_{R_{вд}i}}{Kp_{R_{вд}i-1}}$
4. Коефіцієнт росту рентабельності виробничих витрат	$Kp_{R_{вв}} = \frac{Kp_{R_{вв}i}}{Kp_{R_{вв}i-1}}$

2 Етап: Оцінювання ефективності інвестування у сервісне

Показник	Формула
1. Рентабельність сервісної діяльності, %	$R_{сд} = \frac{\text{Операційні доходи} - \text{Операційні витрати}}{\text{Операційні доходи}} \cdot 100\%$
2. Рентабельність сервісних витрат, %	$R_{св} = \frac{\text{Операційні доходи} - \text{Операційні витрати}}{\text{Операційні витрати}} \cdot 100\%$
3. Коефіцієнт росту рентабельності сервісної діяльності	$Kp_{R_{сд}} = \frac{Kp_{R_{сд}i}}{Kp_{R_{сд}i-1}}$
4. Коефіцієнт росту рентабельності сервісних витрат	$Kp_{R_{св}} = \frac{Kp_{R_{св}i}}{Kp_{R_{св}i-1}}$

Рис. 3 Метод оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування (розроблено автором)

ПрАТ «Ладжинський ремонтно-механічний завод», ПАТ «Барський машинобудівний завод» та ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»». Відслідковуючи зміни, які відбувались на підприємствах, що ефективно функціонують, було визначено, що основним їх переважачим критерієм є виробнича діяльність, яка як розширений спосіб функціонування дозволяє також забезпечувати сервісні послуги.

Отримані результати було розвинуто на прикладі зазначених підприємств в контексті оцінювання ефективності інвестування у виробництво та сервісне обслуговування (табл.1). Відносно зміни ефективності діяльності 4 підприємств, в які доцільно інвестувати, зазначимо, що рентабельність виробничої діяльності та виробничих витрат на ПАТ «Хмільниксільмаш» та ПрАТ «Вінницький дослідний завод» скоротилася у 2015 році у порівнянні із попередніми роками і лише ПАТ «Барський машинобудівний завод» продемонстрував тенденцію підвищення ефективності роботи. Сукупність представлених даних засвідчила негативні тенденції розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування та їх наростаючу динаміку. Таким чином, навіть серед підприємств, в які доцільно інвестувати, окреслюються коливання рентабельності діяльності, тобто доцільність розробки методичного підходу, який би розкривав особливості та вказував найбільш оптимальні напрями роботи є очевидною.

Сукупність отриманих результатів оцінювання засвідчила перспективи для інвестування у виробничу діяльність та поступове зменшення рентабельності сервісного обслуговування підприємствами сільськогосподарського машинобудування, що вимагає активізації розвитку процесів забезпечення інвестування та їх практичну реалізацію.

У третьому розділі **«Удосконалення процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування»** сформовано передумови активізації інвестиційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування, запропоновано напрями удосконалення нормативно-правового та організаційного забезпечення інвестування підприємств, сформовано модель фінансового забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Доцільно зазначити, що розвиток процесів забезпечення інвестування підприємств розглядаємо як удосконалення заходів, умов, засобів чи методів залучення інвестицій, що супроводжується кількісними, якісними та структурними змінами у діяльності підприємств.

Обґрунтовано необхідність розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування на основі диференційованого підходу з урахуванням стану існуючих у сільськогосподарських підприємствах машин та кон'юнктури ринку. Було визначено, що для забезпечення умов виробництва української сільськогосподарської техніки світового рівня необхідним є підвищення її якісних параметрів. Проте зі зниженням якісного та кількісного складу матеріально-технічної бази підприємств сільськогосподарського машинобудування, вони постали перед проблемою збереження підприємств та пошуку нових шляхів розвитку із наявними ресурсами. Формування таких напрямів роботи як

**Результати аналізування ефективності інвестування підприємств
сільськогосподарського машинобудування**

Підприємства	Роки	Оцінювання ефективності інвестування у виробництво				Оцінювання ефективності інвестування у сервісне обслуговування			
		Рентабельність виробничої діяльності, %	Рентабельність виробничих витрат, %	Коефіцієнт росту рентабельності виробничої діяльності	Коефіцієнт росту рентабельності сервісної діяльності	Рентабельність сервісної діяльності, %	Рентабельність витрат на сервісну діяльність, %	Коефіцієнт росту рентабельності сервісної діяльності	Коефіцієнт росту рентабельності витрат на сервісну діяльність
ПАТ «Хмільниксільмаш»	2007	17,31	20,94	0,25	1,03	14,08	16,38	-3,07	-3,73
	2011	26,08	35,27	1,23	1,30	-8,52	-7,85	-0,86	-0,66
ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	2007	9,19	10,12	0,90	0,89	3,52	3,63	0,61	0,59
	2008	3,18	3,28	0,43	0,40	0,41	0,69	0,17	0,20
	2009	7,07	7,61	1,49	1,52	4,05	4,23	3,14	2,48
	2011	22,63	29,24	1,79	1,96	3,50	3,63	0,69	0,67
	2012	34,01	51,53	1,23	1,33	30,68	44,25	2,96	3,49
	2013	37,34	59,58	1,05	1,08	33,93	7,04	1,05	0,40
	2014	10,31	11,49	0,53	1,39	-19,37	-16,23	-0,39	-0,16
	2015	18,8	23,2	1,35	1,42	-9,0	-8,3	0,68	0,72
ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	2007	0,70	0,47	-0,01	-0,01	-48,18	-32,52	-0,67	-0,79
	2011	-5,37	-7,94	-0,72	-0,93	-5,81	-5,48	-0,72	-0,73
ПрАТ «Ладизинський ремонтно-механічний завод»	2010	-13,4	-11,9	-0,63	-0,56	-13,3	-11,8	-0,63	-0,55
	2011	-5,37	-7,94	-0,72	-0,93	-5,81	-5,48	-0,72	-0,73
	2015	43,8	78,1	-	-	21,7	27,8	-	-
	2016	50,59	102,39	1,16	1,31	30,21	43,29	1,39	1,56
ПАТ «Барський машинобудівний завод»	2007	15,47	18,30	1,06	1,07	-2,81	-2,73	-0,92	-0,32
	2008	16,16	19,27	1,02	1,03	4,04	7,78	1,11	1,69
	2009	12,54	16,67	0,88	0,93	2,71	2,78	0,82	0,60
	2010	14,76	17,32	1,08	1,02	3,49	3,62	1,13	1,14
	2011	14,13	16,45	0,98	0,97	-3,65	-3,52	-1,10	-1,10
	2014	16,45	19,69	1,20	1,23	3,49	3,61	-1,56	-1,65
	2015	16,0	19,1	-	-	9,6	10,6	-	-
	2016	16,01	19,06	1,0	1,0	1,42	1,44	0,15	0,14
ПАТ «Брацлав»	2007	17,02	20,52	1,09	1,11	2,45	2,51	0,94	0,93
	2008	20,82	26,30	1,11	1,13	8,88	9,74	1,90	1,97
	2009	9,97	11,08	0,69	0,65	3,26	33,66	0,61	1,86
ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"	2009	-199,38	66,6	4,32	2,62	-164,88	30,7	8,95	3,90
	2012	-180,94	-64,41	2,64	0,95	-30,53	-23,41	0,84	0,88
ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	2007	22,75	29,45	1,00	1,00	-42,71	-29,93	1,00	1,00
	2008	-68,51	-40,65	1,74	1,17	-7,22	-6,74	0,41	0,48
	2009	47,15	78,9	0,83	1,39	53,56	115,34	2,72	4,14
	2010	-9,18	-8,41	0,44	0,33	12,72	11,04	0,49	0,31
	2012	22,04	28,27	1,41	1,50	17,32	20,94	0,80	0,88
ПрАТ «Агромашкомплект»	2012	44,56	80,38	1,03	1,05	-3,89	-3,74	0,39	0,33
ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	2015	0	0	0	0	-10,22	9,3	0,42	0,26
ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	2009	74,51	292,32	0,92	0,61	0,36	1,42	0,08	0,10
	2013	77,61	346,67	0,29	0,58	77,61	346,67	1,80	0,58
	2015	49,7	99,0	0,87	0,71	48,84	95,45	1,78	2,28
	2016	53,53	115,20	1,08	1,16	7,49	8,10	0,15	0,08

Примітка: розраховано автором

налагодження ремонтних робіт та розгортання мережі дилерів може бути забезпечене на основі вже існуючих, однак неефективних підприємств.

Визначено, що зростання платоспроможності агровиробників забезпечуватиме зростаючий попит на сервісні послуги, номенклатура яких зростатиме через технічне ускладнення переважної більшості сільськогосподарської техніки. Узагальнюючи окреслені можливості розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування встановлено, що потенціалом відновлення активної роботи підприємств колишнього сільськогосподарського машинобудування володіє більшість підприємств. З'ясовано, що активізування їх роботи може бути досягнуто через удосконалення нормативно-правового та організаційного забезпечення інвестування підприємств.

Розроблена система заходів щодо удосконалення інституційного забезпечення інвестування підприємств включає відносини, що безпосередньо стосуються кожного інвестора і з позиції структури включає інституції (звичаї господарювання у галузі, виконання/невиконання контрактів), інститути-норми (право власності, контрактні відносини) та інститути-організації (реалізація програм «єдиного вікна», установи видачі дозволів, митниці, податкова адміністрація). Серед окреслених інституцій найбільш важливими для формування організаційних засад та здійснення інвестування вважаємо використання контрактів як механізмів стимулювання інвестування. При цьому контракт пропонується розглядати як реальний механізм координації та узгодження дій економічних агентів підприємства загалом та для конкретної ситуації, пов'язаної зі стимулюванням виробничоорієнтованої поведінки підприємства. Серед сукупності економічних агентів підприємства, які приймають участь в інвестуванні представляється необхідним узгодження дій власника і органів державної влади, власника і фінансових інститутів, власника і лізингодавця, що було здійснено на підставі поєднання методологічного інструментарію економічної теорії контрактів та практичного застосування їхніх положень в контексті формування механізмів стимулювання інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Для короткострокового забезпечення інвестування вважаємо за доцільне розробити удосконалений підхід до фінансового забезпечення залучення інвестицій для підприємств сільськогосподарського машинобудування. На підставі зазначених умов було розроблено структурно-логічну модель фінансового забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування (рис. 4).

Сутність запропонованого механізму фінансування полягає у виявленні та забезпеченні умов доступності отримання кредитних ресурсів для інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування із одночасною реалізацією інтересів учасників (підприємства і банку). Розроблена структурно-логічна модель фінансового забезпечення інвестування розкриває організаційно-прикладні засади щодо можливості здійснення фінансового забезпечення інвестування за рахунок обґрунтованого зниження відсотків за користування кредитом до прийняттого для підприємства у поєднанні із забезпеченням прибуткової діяльності банку за рахунок збільшення обороту його коштів. Для формування фінансового результату банку пропонуємо встановлювати відсоток з урахуванням облікової ставки НБУ і середнього відсотка рентабельності банку за попередні роки, оскільки за 2014-2016

Рис. 4. Структурно-логічна модель фінансового забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування

Примітка: розроблено автором

роки спостерігалася збиткова діяльність переважної більшості банків, то забезпечення рентабельності банків відбуватиметься за рахунок рентабельності підприємств, що формуватиметься зростанням рентабельності сільського господарства, яке обслуговують підприємства сільськогосподарського машинобудування.

З метою формування інструментарію прогнозування фінансового забезпечення інвестування розроблено економетричну модель визначення обсягів банківського кредитування як одного із найбільш поширених його різновидів. На основі сформованих економетричних моделей та їх інтерпретації підприємство за виявлених умов та динаміки роботи може передбачати рівень впливу макроекономічних факторів на обсяг банківського кредитування та, водночас, прогнозувати перспективи інвестиційного розвитку.

Узагальнення розроблених та обґрунтованих положень дозволило систематизувати сукупність прикладних засад розвитку процесів забезпечення

інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування та вимог до їх діяльності як об'єктів інвестування (рис. 5).

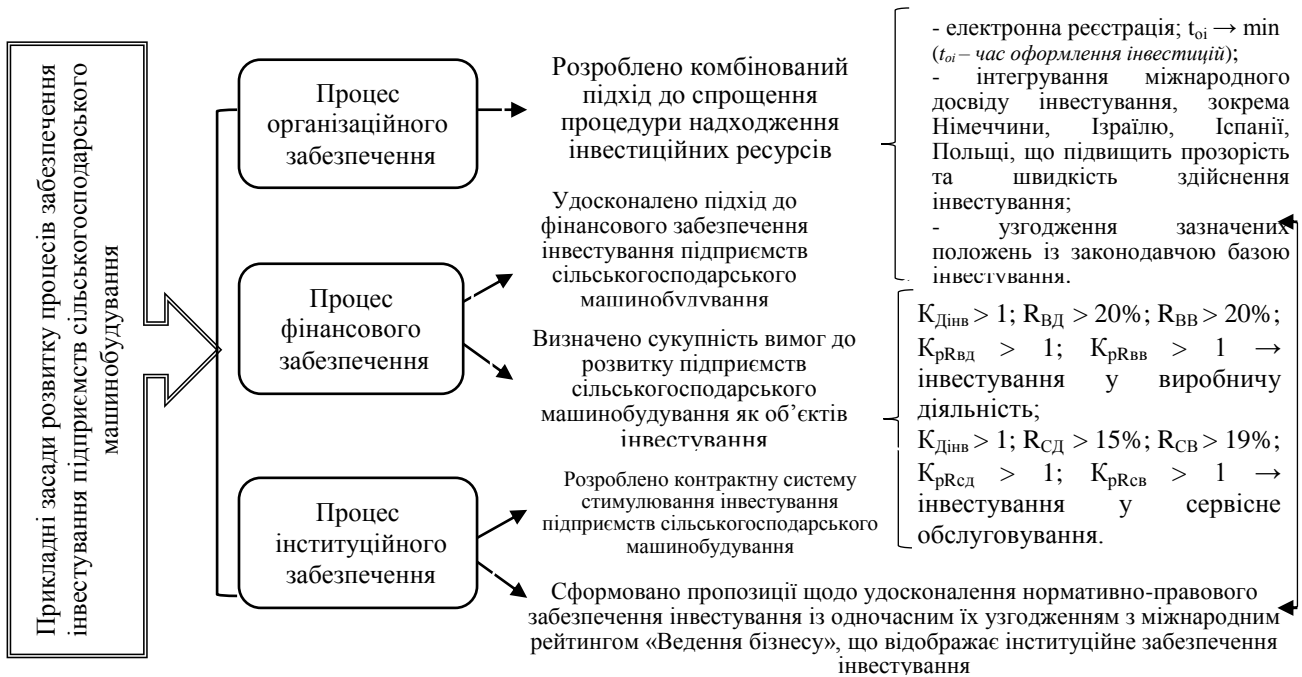

Рис. 5. Сукупність розроблених прикладних заходів щодо розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування

Примітка: *розроблено автором*

Запропоновані наукові положення та практичні рекомендації щодо оцінювання, формування та розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування спрямовані на активізацію інвестування та відродження інвестиційного потенціалу функціонування підприємств сільськогосподарського машинобудування.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі подано теоретико-методичне узагальнення та запропоновано вирішення наукового завдання щодо формування теоретико-методологічної та методико-прикладної бази розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування. Результати виконаного дослідження дають можливість сформулювати такі висновки:

1. Запропоновано концептуальний підхід до формування та розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування, який ґрунтується на спрощенні процедур та процесів надходження інвестиційних ресурсів, що проявляється у застосуванні електронної реєстрації нових підприємств та послабленні дозвільних процедур у поєднанні із розробленням можливих механізмів активізування інвестиційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування, що обґрунтовано сформованою системою підтримки прийняття інвестиційних рішень. Такий підхід дає можливість виявити та оптимізувати процедуру і процеси інвестування, що дасть змогу власникам, економістам та менеджерам підприємств прискорити надходження інвестиційних ресурсів та забезпечити їх ефективне використання.

2. В контексті авторського концептуального підходу виявлено і аргументовано взаємозв'язок та взаємообумовленість основних категорій інвестиційного менеджменту – «інвестування», «інвестиційний процес», «інвестиційна діяльність» та «процес забезпечення інвестування». Зокрема інвестування розглядається як разове внесення або послідовне забезпечення активами об'єкта інвестування, з метою нарощення капіталу, що виконується зацікавленими особами у вигляді особистих витрат або витрат підприємства, які керуються економічними інтересами та/або власними бажаннями. Встановлено, що «процес забезпечення інвестування» – це сукупність заходів, умов, засобів чи методів, що спрямовані на створення, вдосконалення або активізацію залучення інвестицій. Водночас, необхідно відзначити, що основне розмежування досліджуваних категорій полягає в тому, що інвестування розглядається з такої позиції: підприємство – об'єкт інвестиційних ресурсів, а інвестиційна діяльність і інвестиційний процес – підприємство – суб'єкт інвестиційних ресурсів. Уточнений категоріальний апарат є теоретичною базою для науковців та практиків у розвитку методико-прикладного інструментарію щодо удосконалення процесів забезпечення інвестування підприємств.

3. Встановлено, що в залежності від джерела надходження інвестиційних ресурсів та форми інвестування процедура оформлення документів, необхідних для інвестування, буде суттєво відрізнятися. При конкретизації та дослідженні методів фінансового забезпечення інвестування було розвинуто типологію проблем механізмів та джерел залучення інвестиційних ресурсів, уникнення і нейтралізація яких сприятиме ефективному використанню інвестиційних ресурсів в умовах непередбачуваності та можливих змін пріоритетів. Розвинута типологія проблем механізмів та джерел залучення інвестиційних ресурсів дозволить фінансистам та менеджерам підприємства, яке здійснює інвестування, своєчасно приймати обґрунтовані рішення щодо вибору джерел та форм інвестування з метою підвищення ефективності розвитку.

4. Запропоновано комплексний метод оцінювання доцільності та ефективності інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування в розрізі напрямів їх пріоритетної діяльності. Цей метод спрямований на забезпечення адекватності та достовірності оцінювання інвестиційних можливостей підприємства і характеризується низкою позитивних рис: забезпечує визначення абсолютної та відносної інвестиційної привабливості; дозволяє порівнювати коефіцієнти інвестиційної привабливості різних підприємств; надає можливість оцінювати підприємства різні за формами власності, галузевої приналежності, організаційно-правової форми і розміру; простота обрахунків, яка економить час на оцінюванні привабливості. Сформований метод забезпечить розроблення управлінським апаратом інвесторів зважених управлінських рішень, спрямованих на визначення пріоритетних напрямів інвестування на підприємстві та отримання конкретних економічних результатів від запроваджених рішень.

5. Розроблено структурно-логічну модель фінансового забезпечення на підставі ґрунтового дослідження роботи підприємств сільськогосподарського машинобудування та виявлено перспективи їх розвитку. Аргументовано, що найбільш доступним способом втілення мікрофінансового забезпечення є

використання механізму банківського кредитування. Пріоритетом запропонованого механізму мікрофінансування є зниження відсотків за користування кредитом до прийняттого для підприємства. Запропонований механізм мікрофінансового забезпечення дасть змогу управлінському апарату підприємства здійснювати ефективне оперативне фінансове управління та стане базою у процесі прийняття управлінських рішень щодо залучення коштів на короткостроковий період.

6. Сформовано економетричну модель розвитку фінансового забезпечення інвестування підприємств, яка відображає низку залежностей, що впливають на інвестування та виявлено, що значний вплив на банківське кредитування чинить облікова ставка НБУ, рівень інфляції та рентабельність діяльності підприємства. Розроблена економетрична модель розвитку фінансового забезпечення інвестування підприємств адресована фахівцям аналітичних підрозділів в якості методичного інструментарію для прогнозування перспектив формування стабільних фінансових потоків здійснення інвестування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1.1. Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2011. Організаційно-економічний механізм: проблематика термінології. *Формування ринкових відносин в Україні*, № 10 (125), с. 27–29. (Особистий внесок автора: уточнено сутність категорії «організаційно-економічний механізм»).

2. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2010. Теоретичний базис категорії «інвестиції»: еволюція і сучасність. *Економіка: проблеми теорії та практики*, Вип. 7 (265), с. 1937–1943. (Особистий внесок автора: удосконалено трактування категорії «інвестиції»).

3. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2010. Теоретичні підходи до аналізування та оцінювання інвестиційних проектів. *Економіка: проблеми теорії та практики*, Вип. (6) 260, с. 1645–1654. (Особистий внесок автора: проаналізовано переваги та недоліки використання методів оцінювання ефективності інвестиційних проектів, що враховують тривалість інвестиційних проектів).

4. Вітюк, А. В. та Мацко, Л. А., 2011. Особливості маніпулятивних впливів при прийнятті управлінських рішень. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*, 5 (98), с. 58–61. (Особистий внесок автора: розкрито вплив маніпуляцій на прийняття інвестиційних рішень).

5. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2011. Комплексний підхід до аналізу проблем інвестування в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*, 6 (121), с. 95–98. (Особистий внесок автора: виокремлено та систематизовано проблеми, що стримують інвестиційну діяльність в Україні та наслідки їх ігнорування).

6. Вітюк, А. В., Карачина, Н. П. та Острий, І. Ф. 2011. Комплексне дослідження розвитку машинобудівних підприємств Вінницької області. *Збірник наукових праць Черкаського технологічного університету*, (3) 28, с. 73–80. (Особистий внесок автора: здійснена рейтингова оцінка фінансового стану машинобудівних підприємств Вінницької області).

7. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2011. Основні детермінанти та стан інвестиційної діяльності в машинобудуванні Вінниччини. *Вісник національного університету водного господарства та природокористування*, 1 (53), с. 68–78. (Особистий внесок автора: виокремлено та охарактеризовано фактори впливу на розвиток машинобудівних підприємств).

8. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2011. Розвиток інвестиційних процесів як фактор зростання машинобудівної галузі. *Ефективна економіка* [online] 7. Доступно: < <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php> > [Дата звернення 15 листопада 2015]. (Особистий внесок автора: здійснено аналізування основних джерел інвестиційних ресурсів, виявлено чинники здійснення ефективної інвестиційної діяльності).

9. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2012. Математичне моделювання інвестиційного процесу на машинобудівних підприємствах. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*, 1 (32), с. 73–80. (Особистий внесок автора: розроблена економетрична модель ефективного розподілу інвестиційних ресурсів на підприємстві).

10. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2012. Стратегічні напрямки розвитку інвестиційної діяльності машинобудівних підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агроекологічного університету*, 3 (19), с. 131–137. (Особистий внесок автора: охарактеризовано основні напрями розвитку інвестиційної діяльності та систематизовано їх роль у здійсненні інвестування).

11. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2013. Організаційно-економічні заходи сприяння інвестиційній діяльності підприємств. *Економіка розвитку*, 1(65), с. 94–100. (Особистий внесок автора: обґрунтовано стратегічні можливості і шляхи стимулювання інвестиційної діяльності підприємств). (Міжнародні наукометричні бази даних: *Index Copernicus*, *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*, *Російський індекс наукового цитування (РИНЦ)*, *Research Papers in Economics (RePec)*, *Ulrichsweb Global Serials Directory*, *WorldCat*, *Open Academic Journals Index*, *Research Bible*).

12. Вітюк, А. В., Карачина, Н. П. та Гребеньок І. В., 2014. Функціонування галузі сільськогосподарського машинобудування України та потенціал її розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 1 (42), с. 16–19. (Особистий внесок автора: здійснено ґрунтовне оцінювання розвитку сільськогосподарського машинобудування в розрізі виробництва окремих видів сільськогосподарської техніки, виявлено основні можливості розвитку підприємств). (Міжнародні наукометричні бази даних: *Index Copernicus*, *Російський індекс наукового цитування (РИНЦ)*).

13. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2015. Формування передумов інвестиційного розвитку галузі сільськогосподарського машинобудування.

Економіка та держава, 2, с. 35–38. (Особистий внесок автора: обґрунтована аргументація шляхів реорганізації підприємств сільськогосподарського машинобудування та виявлено можливості розвитку кожного з них). (Міжнародні наукометричні бази даних: *Index Copernicus, Scientific Indexing Services*).

14. Вітюк, А. В., 2015. Диспропорції та суперечності розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування та сільського господарства. Вісник Вінницького політехнічного інституту, 6, с. 30–34.

1.2. Публікації у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних

15. ¹Вітюк, А. В. та Карачина Н. П., 2013. Методичний простір оцінювання економічної ефективності інвестиційних проєктів. *Економічний часопис–XXI*, 5–6 (1), с. 92–95. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Scopus (Нідерланди), EBSCOhost (США), Index Copernicus (Польща), Ulrich's Periodicals Directory (Велика Британія, США), Central and Eastern European Online Library (Німеччина), Російський індекс наукового цитування (Росія), The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences (Норвегія), Infobase index (Індія)*). (Особистий внесок автора: виокремлено переваги і недоліки зарубіжних та вітчизняних методів інвестиційних розрахунків з метою їх застосування в господарській діяльності відповідно до умов і обмежень конкретної ситуації).

Опубліковані праці апробаційного характеру

16. Вітюк, А. В. *Підходи до державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні та світі*. В.: XL Регіональна щорічна науково-технічна конференція професорсько-викладацького складу, науковців та студентів кафедри менеджменту та моделювання в економіці Вінницького національного технічного університету з участю працівників підприємств м. Вінниця та Вінницької обл. [online], Вінниця, Україна, 16–17 Березня 2011. Доступно: <http://conf.vntu.edu.ua/allvntu/2011/inmen/mme.php> [Дата звернення 18 грудня 2013].

17. Вітюк, А. В., 2013., *Критичний погляд на розвиток галузі сільськогосподарського машинобудування*. В.: Міжнародна науково-практичної конференція «Інвестиційні та інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів», Одеса, Україна, 6–7 Грудня 2013, Одеса: Видавництво ГО «Центр економічних досліджень та розвитку».

18. Вітюк, А. В., 2011. *Тенденції інвестування машинобудівних підприємств Вінниччини*. В.: Всеукраїнська науково-практична конференція «Теорія та практика трансформаційних перетворень в економіці, політиці та культурі», Вінниця, Україна, 14 Квітня 201. Вінниця: Видавництво ВІЕ ТНЕУ.

19. Вітюк, А. В., 2013. *Сервісне обслуговування як механізм оздоровлення підприємств сільськогосподарського машинобудування*. В.: Міжнародна науково-практичної інтернет-конференції «Формування ефективних фінансових механізмів

¹ Видання одночасно належить до наукових фахових видань України

державного управління економікою країни: теорія і практика», Донецьк, Україна, 14–16 Листопада 2013. Донецьк: Видавництво ДДУУ.

20. Вітюк, А. В., 2013. *Вибірковий потенціал галузі сільськогосподарського машинобудування в системі міжнародних економічних відносин. В. : Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми економіки України: тенденції, ризики, стимули». Дніпропетровськ, Україна, 8–9 Листопада 2013. Дніпропетровськ: Видавництво ДВНЗ «Національний гірничий університет».*

21. Вітюк, А. В., 2013. *Обґрунтування доцільності інвестування сільськогосподарського машинобудування. В.: Міжнародна науково-практична конференція «Тіньова економіка: генезис, джерела розвитку, перспективи подолання та цивілізованої інтеграції», Вінниця, Україна, 23–24 Травня 2013. Вінниця: Видавництво НВЦ «Генеза».*

22. Вітюк А. В., 2014. *Техніко-технологічне оцінювання розвитку сільськогосподарського машинобудування Вінницької області. В. : Міжнародна науково-практична конференція «Теоретико-методологічні засади ефективного розвитку аграрного виробництва». Харків, Україна, 24–25 Квітня 2014. Харків: Видавництво ХНАУ ім. В.В. Докучаєв.*

23. Вітюк, А. В., 2014. *Актуалізація питання інвестиційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. В.: Міжнародна науково-практична конференція «Поведінкові засади розвитку підприємств в контексті менеджменту: генезис і перспективи». Вінниця, Україна, 22–23 Травня 2014. Вінниця: Видавництво ВНТУ.*

24. Вітюк А. В., 2014. *Визначальні тенденції попиту на продукцію сільськогосподарського машинобудування. В.: Міжнародна науково-практична конференція «Маркетинг та логістика в системі менеджменту». Львів, Україна, 6-8 Листопада 2014. Львів: Видавництво Львівської політехніки.*

25. Вітюк А. В., 2015. *Актуальні питання розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. В.: XLIV Регіональна щорічна науково-технічна конференція професорсько-викладацького складу, науковців та студентів кафедри менеджменту та моделювання в економіці Вінницького національного технічного університету з участю працівників підприємств м. Вінниця та Вінницької обл. Вінниця, Україна, 16–17 Березня 2015. Вінниця: Видавництво ФОП Рогальська І. О.*

АНОТАЦІЯ

Вітюк А.В. Розвиток процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2017.

В дисертаційній роботі розроблено теоретико-методичні положення та надано практичні рекомендації щодо розвитку процесів забезпечення інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Запропоновано концептуальний підхід до формування та розвитку інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування на основі спрощення процедур і процесів надходження інвестиційних ресурсів. Розроблено методичний підхід оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування, який дозволяє визначити економічну ефективність інвестування в розрізі виробничої та іншої операційної діяльності підприємства. Розвинуто типологію проблем та особливостей використання методів фінансування залучення інвестиційних ресурсів. Сформовані організаційні заходи спрощення процедур реєстрації нових підприємств. Удосконалено нормативно-правову базу здійснення інвестування підприємств. Запропоновано модель фінансового забезпечення інвестиційного розвитку підприємств.

Ключові слова: інвестування, інвестиційна діяльність, підприємство сільськогосподарського машинобудування, розвиток, процес, доцільність, ефективність.

ANNOTATION

Vitiuk A. V. Forming and development of the investment process of agricultural machine building enterprises. – On the rights of manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.04 – economics and management of enterprises (according to types of economic activity). – Lviv Polytechnic National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2017.

In desertation work theoretical and methodological aspects and practical recommendations to feasibility and effectiveness of the investment activities of enterprises of agricultural engineering are developed.

The conceptual approach to the formation and development of investment to enterprises of agricultural engineering based on facilitation and process flow of investment resources. The methodical approach to evaluating the feasibility and efficiency of investment activities of enterprises of agricultural machinery, which support determination of the effectiveness of investment in terms of production and other operations of the company.

The typology of problems methods of financing of investment resources is developed. The arrangement measures of simplifying registration procedures for new enterprises. Perspective directions of development of agricultural engineering enterprises are offered. Prognostic model of investment development of enterprises in depending of dynamic production is offered. The model of financial support of investment development of enterprise is offered

Keywords: investment, enterprise of agricultural engineering, development, process, procedure, feasibility, investment resources, the direction of development.

АННОТАЦИЯ

Витюк А. В. Развитие процессов обеспечения инвестирования предприятий сельскохозяйственного машиностроения. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Национальный университет «Львівська політехніка» Министерства образования и науки Украины, Львов, 2017.

В диссертационной работе разработаны теоретико-методические положения и представлены практические рекомендации относительно целесообразности и эффективности инвестирования направлений деятельности предприятий сельскохозяйственного машиностроения.

Представлен концептуальный подход к формированию и развитию инвестирования предприятий сельскохозяйственного машиностроения на основе упрощения процедур и процессов поступления инвестиционных ресурсов в сочетании с разработкой возможных механизмов активизации инвестиционного развития предприятий сельскохозяйственного машиностроения, что обоснованно разработанной системой поддержки принятия инвестиционных решений. Усовершенствован понятийно-категориальный аппарат инвестиционного менеджмента, что способствовало уточнению и дифференцированному выделению таких категорий как «инвестирование», «инвестиционный процесс», «инвестиционная деятельность» и «процесс обеспечения инвестирования», что, в отличие от существующих исследований, учитывает в широком спектре экономических отношений совершенствование процессов и процедур инвестирования. Осуществлена классификация процессов обеспечения инвестирования.

Доказано, что прикладное освоение инвестиций должно базироваться на соблюдении требований нормативно-правовых актов (нормативно-правовое обеспечение) конкретного региона реализации инвестирования. Государственные меры в сфере инвестирования должны объединять социально-экономические и нормативно-правовые условия деятельности предприятий и характеризоваться системностью и логической завершенностью (институциональное обеспечение). Установлено, что в соответствии со следующими требованиями должна быть сформирована организационная структура, на которую будут возложены обязанности реального воплощения инвестиций (организационное обеспечение), которые должны быть должным образом профинансированы (финансовое обеспечение). Осуществление таких мероприятий предполагает определенный механизм, который раскрывается через вспомогательные процессы обеспечения инвестирования.

Разработан метод оценивания целесообразности и эффективности инвестирования направлений деятельности предприятий сельскохозяйственного машиностроения, который позволяет определить эффективность инвестирования в разрезе производственной и иной операционной деятельности предприятия. Этот метод направлен на обеспечение адекватности и достоверности оценки инвестиционных возможностей предприятия и характеризуется рядом

положительных черт: обеспечивает определение абсолютной и относительной инвестиционной привлекательности; позволяет сравнивать коэффициенты инвестиционной привлекательности различных предприятий; позволяет оценивать предприятия различные по формам собственности, отраслевой принадлежности, организационно-правовой формы и размера; характеризуется простотой вычислений, которая экономит время на оценке привлекательности. Сформированный метод обеспечит разработку управленческим аппаратом инвесторов взвешенных управленческих решений, направленных на определение приоритетных направлений инвестирования на предприятии и получения конкретных экономических результатов от введенных решений.

Получила дальнейшее развитие типология проблем и особенностей использования методов финансирования для привлечения инвестиционных ресурсов, которые сформированы на основе учета ситуативно-вариативных факторов влияния на процессы финансирования и реализации инвестиций и учитывают характеристики объекта инвестирования, интересов инвесторов и реализаторов инвестиционных проектов.

Сформированы организационные меры упрощения процедур регистрации новых предприятий, которые направлены на упрощение процесса и процедуры реализации инвестирования для обеспечения избежания проблем в привлечении инвестиций. Рассмотрены и проанализированы совокупность препятствий, противоречий и потенциальных возможностей развития инвестирования предприятий сельскохозяйственного машиностроения, которые выделяют положительный и отрицательный аспект в разрезе ограничивающих факторов.

Доказано, что наиболее доступным способом воплощения микрофинансового обеспечения является использование механизма банковского кредитования. Приоритетом предложенного механизма микрофинансирования является снижение процентов за пользование кредитом до приемлемого для предприятия. Предложенный механизм микрофинансового обеспечения позволит управленческому аппарату предприятия осуществлять эффективное оперативное финансовое управление и станет базой в процессе принятия управленческих решений по привлечению средств на краткосрочный период. Предложено прогнозную модель инвестиционного развития предприятия в зависимости от динамики сельскохозяйственного производства, которая учитывает реальные критерии эффективности деятельности предприятий сельскохозяйственного машиностроения.

Практическое значение диссертационной работы состоит в обеспечении менеджеров и владельцев предприятий, а также внешних инвесторов предприятий сельскохозяйственного машиностроения рекомендациями по оцениванию целесообразности и эффективности инвестирования направлений деятельности предприятий сельскохозяйственного машиностроения; в формировании организационных мер упрощения процедур регистрации новых предприятий, которые направлены на упрощение процесса и процедуры реализации инвестирования.

Ключевые слова: инвестирование, инвестиционная деятельность, предприятие сельскохозяйственного машиностроения, развитие, процесс, целесообразность, эффективность.